

Oulu2026
Euroopan kulttuuri-
pääkaupunki

Lukutekojen Oulu – lukutaitostrategia 2026

Tanja Salo

Lukutekojen Oulu -hankkeen koordinaattori

Lukutaidon edistämisen kehittäjäopettaja

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

26.11.2025

OULU

**SIVISTYS- JA
KULTTUURIPALVELUT**

Taustaa: Tilastoja lukutaidon tilasta

- Neljäsluokkalaisista vain 14 % saavuttaa erinomaisen lukutaidon tason (PIRLS-tutkimus 2021)
 - heikosti lukevien lasten osuus on kaksinkertaistunut 10 vuodessa
 - erittäin heikosti lukevien määrä on kaksinkertaistunut 5 vuodessa
- Suomessa tyydyttävän lukutaidon tason opiskelun ja työelämän näkökulmasta saavuttaa 56 % nuorista (Lukukeskus)
- OAJ: Yli 8 000 lasta ikäluokasta jää ilman jatko-opintoihin riittävää lukutaitoa (YLE)
- Pojista lähes 67 % lukee vain pakosta (YLE)
- 60 % aikuisista kokee lukevansa tai kuuntelevansa liian vähän (Lukukeskus)
- Suomalaisista aikuisista 11 %:lla on heikko lukutaito. (Lukukeskus)
- Selkokielestä hyötyvien suomalaisten määrän arvellaan olevan jopa 750 000. (Lukukeskus)

Hanke pohjaa Kansalliseen lukutaitostrategiaan 2030

- Visio: Suomi on maailman monilukutaitoisin maa vuonna 2030.
- Tavoite: Yhteiskunta, jossa lukutaidon merkitys tunnustetaan laajasti *kaikilla aloilla* ja jokainen saa vahvistusta lukutaidolleen *läpi elämän*. Lukutaito on hyvinvoinnin ja kaiken oppimisen perusta.
- Oulu on sitoutunut [Kansalliseen lukutaitostrategiaan](#) ja sen osaohjelmiin [Lukeva kunta](#), [Lukeva varhaiskasvatus](#) ja [Lukeva koulu](#).
- Lukutaito on osa esim. Oulun kaupungin [Sivistysohjelmaa 2024 - 2027](#)
 - “Edistämme luku- ja kirjoitustaitoja laaja-alaisesti.”
 - “Hyvinvoinnin edistämistä tehdään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.”
 - “Oulu on Euroopan lukevin kulttuuripääkaupunki 2026”: [Lukevin kaupunki –kampanja](#).

Lukutaitostrategia 2030 vahvistaa osaamista ja innostaa lukemaan

1. Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita.

2. Vahvistetaan monilukutaito-osaamista.

3. Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa.

Mutta mitä lukutaidolla tarkoitetaan?

- Lukutaidolla ei viitata vain sivistyksen kartuttamiseen ja esim. pelkästään romaanien lukemiseen.
- Lukutaito ymmärretään laajasti, ennen kaikkea monilukutaitona eli kyynä
 - kirjoittaa ja lukea erilaisia tekstejä erilaisissa tilanteissa
 - ymmärtää siis myös videota, kuvaa ja ääntä sisältäviä viestejä.
- Hyvä lukutaito
 - on mm. osa työelämätaitoja,
 - auttaa ymmärtämään valeuutisia ja erilaisia huijausviestejä
 - ja linkittyy tutkimusten mukaan myönteisiin hyvinvointivaikutuksiin.

Lähde: Kansallinen lukutaitostrategia 2030, Opetushallitus (2021).

Huom. Kaikki lukutaidot nähdään yhtä arvokkaina.

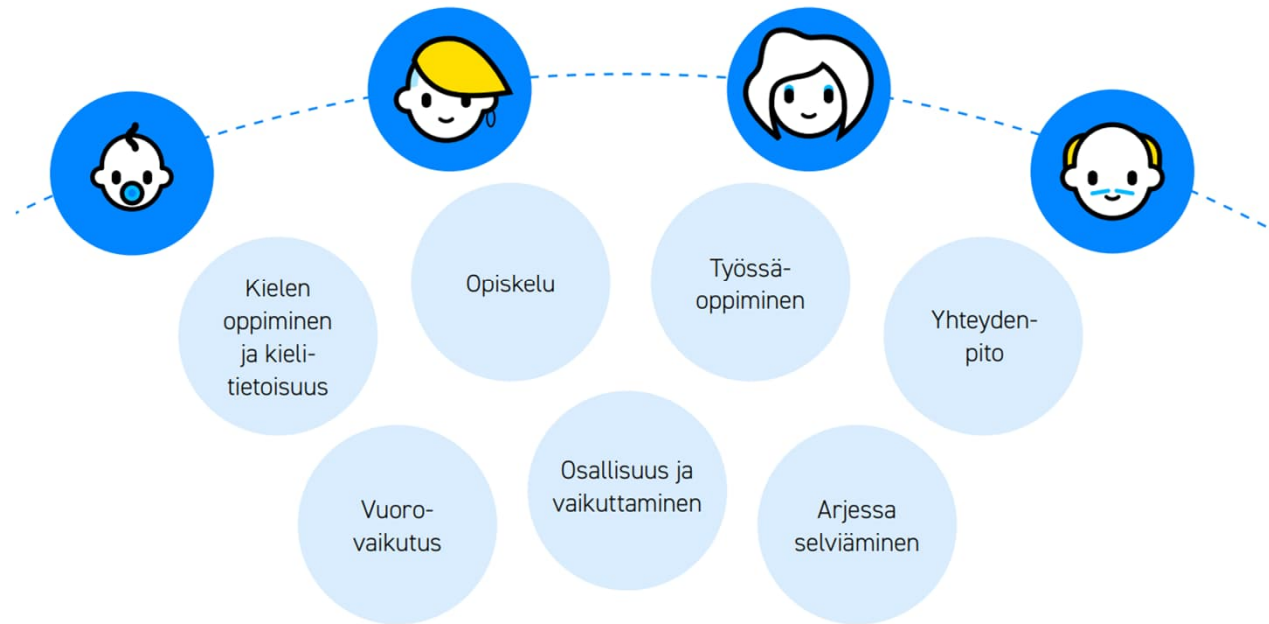
Lukutaito on jatkuvaa oppimista

- eri elämänvaiheissa korostuvat erilaiset lukutaidot -

Lukutaidon osa-alueita ovat mm.

- talouslukutaito
- kuvanlukutaito
- perusluku- ja kirjoitustaito
- terveyslukutaito
- kriittinen lukutaito
- kuvanlukutaito
- medialukutaito
- digitaalinen lukutaito jne.

Lähde: *Kansallinen lukutaitostrategia 2030*, Opetushallitus (2021).

Lukutekojen Oulu – lukutaitostrategia 2026

- OPH:n rahoitus Kansallisen lukutaitostrategian 2030 toimeenpanon edistämiseen
- Hankeaika: 08/2025-12/2026
- Tavoitteet & toimenpiteet:
 - 1) kaupungin oman lukutaitostrategian laatiminen
 - 2) lukutaitoverkoston luominen: eri lukutaitotoimijoiden yhteistyön vahvistaminen
 - 3) yhdenvertaisuuden edistäminen
- Hankkeessa tehdään tiivistä yhteistyötä [Lukevin kaupunki -kampanjan](#) kanssa, joka keskittyy lukuinnon herättelyyn ja monilukutaitojen vahvistamiseen. Kampanja on osa Euroopan kulttuuripääkaupunkivuotta, jota Oulu viettää 2026.

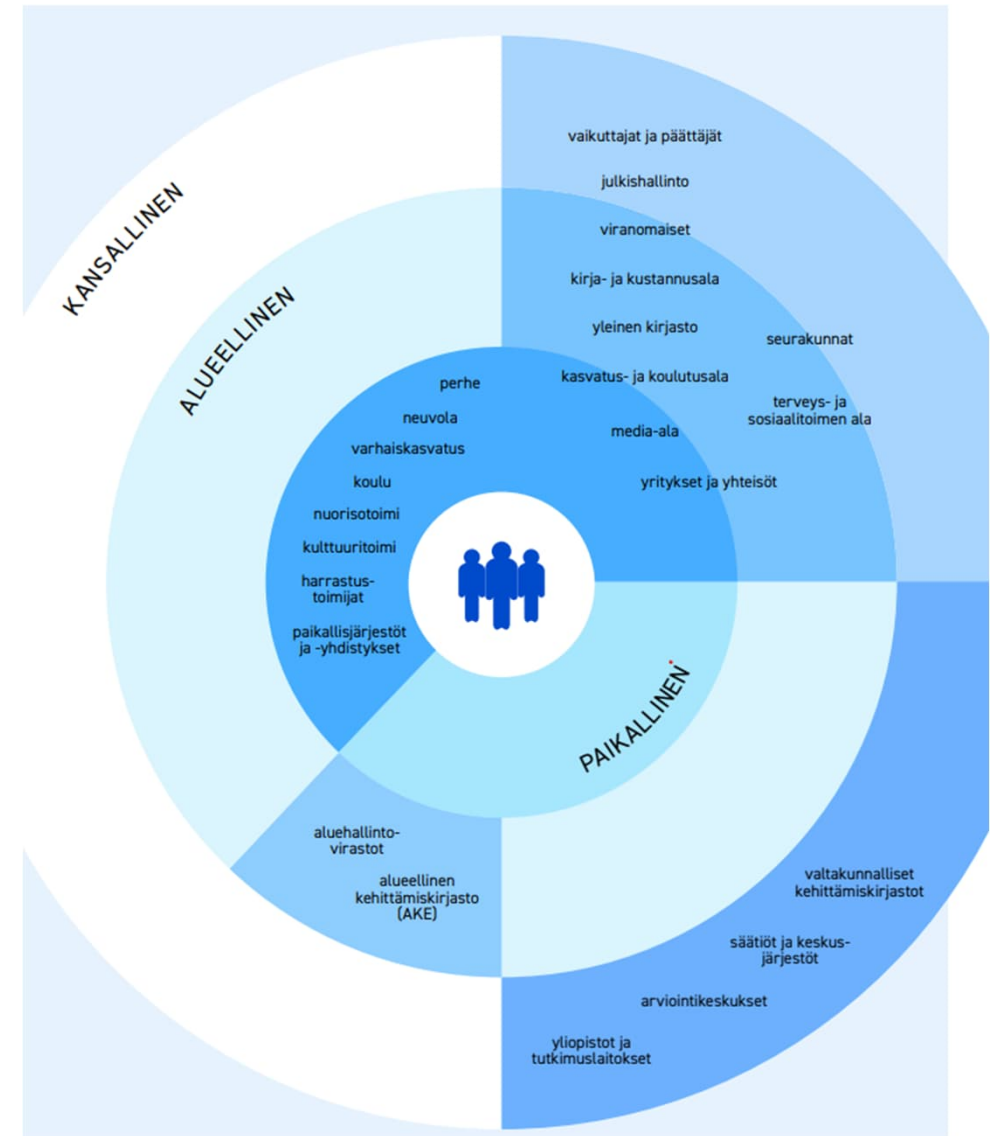
Yhdenvertaisuus hankkeessa

- kaikenikäisten oululaisten lukutaidon vahvistaminen
 - lapset ja nuoret selkeitä kohderyhmiä
 - mutta alle kouluikäiset, aikuiset ja ikäihmiset yhtä lailla mukana
- erityisestä lukutaitotuesta hyötyvien ryhmien tukeminen
 - luku- ja kirjoitusvaikeuksien kanssa elävät
 - monikieliset
 - eri tavoin haavoittuvassa asemassa olevat

Lukutaidon edistäminen koskee laajasti eri toimijoita

- Perinteisesti lukutaidon edistäminen on ajateltu koulun, varhaiskasvatuksen ja kirjaston asiaksi.
- Jotta lukutaito kuitenkin vahvistuisi eri elämänvaiheissa ja -tilanteissa, työhön kutsutaan mukaan neuvolat, työllisyyspalvelut, 3. sektorin toimijat...
- Yhteistyön avulla kuntalaisten lukutaitopolut monipuolistuvat ja yhdenvertaisuus vahvistuu.
- Toimijoita kannustetaan osallistumaan heille ja heidän asiakasryhmilleen sopivilla tavoilla. Lukutekoja on niin isoja kuin pieniä.

Oulun strategian taustalla ajatus yhteisöllisyydestä

"Lukutaitoa ei enää tarkastella vain yksilöiden kognitiivisena kykynä vaan kokonaisten yhteisöjen osallistavana ja vuorovaikutuksellisenä ominaisuutena."

(Sintonen S. & Kumpulainen K., 2018.)

Lukutaidon edistäminen lukutekojen Oulussa

- Hankkeen tausta: Monet toimijat osallistuvat lukutaidon edistämiseen ansiokkaasti omilla tahoillaan, mutta yhteistä lukutaitotyötä ei ole koordinoitu. Toisaalta osa toimijoista vasta etsii itselleen sopivia tapoja osallistua.
- Tavoite: Vahvistetaan lukutaitoverkostoa ja luodaan käytännönläheinen strategia, joka tukee lukutaitotyötä tekeviä. Samalla autetaan lukutaidon edistämistä aloittelevia tahoja panostamaan erilaisiin, myös pieniin lukutekoihin.
- Ydin: Tuetaan yhdenvertaisuuden toteutumista huomioimalla kaikenikäiset lukijat sekä erityisestä lukutaitotuesta hyötyvät sekä monikieliset ryhmät.

Käytännön lukutekoja osana verkostotyötä

Alle kouluikäiset: Vinkataan neuvoloille uusimpia monikielisiä lukutaitomateriaaleja jakoon.

Kouluikäiset: Vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita OPS:n paikallisissa tarkennuksissa.

Nuoret aikuiset: Tuetaan Lukeva toinen aste –ohjelman käyttöönottoa oppilaitoksissa.

Työikäiset: Tarkastellaan erilaisten palveluiden saavutettavuutta selkokielisyyden näkökulmasta.

Ikäihmiset: Tutkitaan mahdollisuuksia vakiinnuttaa Ahaa!-hankkeen käytänteitä (esim. Oppimisen olohuone).

Lukutekoja eli miten lukutaitoa voidaan edistää?

1. Arvostamalla kaikkia kieliä
2. Puhumalla myönteisesti lukemisesta ja kirjoista; kannustamalla lukemaan
3. Toimimalla lukevan aikuisen mallina ja yhdessä lukijana
4. Tunnistamalla monilukutaidon merkityksen: esim. arjen tekstit, tietotekstit, elokuvat, pelit, videot, sosiaalinen media, tiedelukutaito, lähdekriittisyys
5. Välittämällä tietoa lukemisen ja oman äidinkielen vahvistamisen tärkeydestä
6. Panostamalla saavutettavuuteen: selko- ja monikielisyys
7. Varmistamalla tiedonkulun nivelvaiheissa
8. Mahdollistamalla lukemisen: varaamalla aikaa, paikan ja kirjat
9. Vinkkaamalla luettavaa: kirjanvaihtohyllyt, kirjastoyhteistyö, kirjavinkkien vaihtaminen, lukupiirit
10. Järjestämällä vierailuja kirjastoon ja kirjallisuustapahtumiin
11. Sanataiteilemalla: leikittelemällä kielellä, tuottamalla omia tekstejä
12. Opettamalla lukutaitostrategioita ja kriittistä lukutaitoa
13. Varaamalla resursseja lukutaitotyöhön

Millaiset lukuteot sopivat teidän toimintaanne?

Lukevin kaupunki -kampanjan materiaaleja vapaaseen käyttöön

1. Matalan kynnyksen monilukutaitoa aktivoivat
 - [Lukukuntoon-haasteet](#) perheille & vakaan, koululaisille, aikuisille sekä työyhteisöille
 - [Digikuntoon-haasteet](#) ala- ja yläkouluun sekä aikuisille
 - [Luontokuntoon-haaste](#) kaikille
 - *Haasteet saatavilla myös englanniksi* -
2. Oululaisten lukemien ja kuuntelemien kirjojen yhteismäärää keräävä [Lukumittari](#) pyörii vuoden 2025 loppuun
 - Laskemista helpottavat [koontilomakkeet](#)
3. TULOSSA! 12 kuukauden kulttuurimatka, joka yhdistää lukemisen, kulttuuritapahtumat ja lukumuistot
 - [Lukujäljet 2026](#)

Laaditaan yhdessä kattava strategia

- Osallistukaa strategian laatimiseen: kuvatkaa toimintaanne Forms-kyselyssä
<https://forms.office.com/e/53Dv45G96m>
- Vastaamiseen on hyvä varata noin 10–15 min.
- Tyyli on vapaa: ranskalaiset viivat, kokonaiset virkkeet, mahdolliset linkit...
- Perästä kuuluu: Lukutaitokumppanit saavat mahdollisuuden tarkistaa heihin liittyvät kirjaukset ennen strategian julkaisemista vuoden 2026 lopussa
- Linkkiä saa vapaasti jakaa myös muille lukutaitotahoille

Miten lukutaitoa edistetään teidän toiminnassanne?

Tervetuloa mukaan Oulun yhteiseen lukutaitotyöhön!

Yhteydenotot:

Tanja Salo

Lukutekojen Oulu -hankekoordinaattori

tanja.salo@ouka.fi

040 193 8044

Lähteet

- Grünthal, S. (2020): *Lukutaito ja lukeminen*. Teoksessa L. Tainio, M. Ahlholm, S. Grünthal, S. Happonen, R. Juvonen, U. Karvonen & S. Routarinne (toim.), *Suomen kieli ja kirjallisuus koulussa* (s. 165–206.) Suomen ainedidaktisia tutkimuksia; Nro 18. Suomen ainedidaktinen tutkimusseura. <http://hdl.handle.net/10138/316123>.
- Heikkilä, Riie (2024): *Miksi lakkasimme lukemasta? Sosiologinen tulkinta lukemisen muutoksesta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kansallinen lukutaitostrategia 2030: Suomi maailman monilukutaitoisin maa. Julkaisuja. Opetushallitus, Lukuliike, 2021.
- Lukukeskus: *10 Faktaa lukemisesta 2024*, Lukukeskus, lukukeskus.fi. 2024. Luettu 14.11.2025.
- Lukukeskus: *5 faktaa lasten ja nuorten lukemisesta 2025*, Lukukeskus, lukukeskus.fi. 2025. Luettu 14.11.2025.
- Lukukeskus: FAKTA 1: 60 % suomalaisista kokee lukevansa liian vähän. *10 faktaa lukemisesta*, 2020. Lukukeskus, lukukeskus.fi. 2020. Luettu 25.1.2025.
- Sandell & Härkönen: *Pisa-tulokset julki: Suomalaislasten lukutaito maailman kärkeä, mutta erot kasvavat – pojista lähes kaksi kolmasosaa lukee vain, jos on pakko*. YLE, yle.fi. 3.12.2019. Luettu 9.8.2024.
- Sintonen S. & Kumpulainen K. (2018): *Monilukutaito moninaisuutena, toimintana ja osallisuutena*. Mediataidekasvattaa.fi.